

Марина Саснко
доцент кафедри теорії
та історії держави і права,
кандидат юридичних наук, доцент

Лілія Палчинська
курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ І ЇХ ВПЛИВ У ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ

На сьогоднішній день в Україні все більша увага приділяється питанню гендерної рівності, однак це залишається лише на законодавчому рівні в той час як на практиці гендерна ситуація не відповідає тій, яка зображена на папері, а гендерні проблеми залишаються не вирішеними. Довготривалі та складні процеси ринкової трансформації в Україні визначають наявність значної соціальної напруги та погіршення соціальних почуттів населення.

Як показує сучасна світова практика соціального розвитку, подолання негативних гендерних стереотипів, що існують у суспільстві, відіграє більшу роль у його вдосконаленні. Поділ людей на чоловіків та жінок є центральним параметром нашого сприйняття відмінностей у поведінці та психіці людей.

Багато хто вважає, що ці відмінності пов'язані з генетичними, анатомічними та фізіологічними особливостями чоловічого та жіночого організму. Ідея протиставлення чоловічого та жіночого є в міфах і традиціях усіх відомих суспільств, вона закріплена в різних соціальних інститутах (таких як сім'я, армія, навчальні заклади). Але факт тілесних розбіжностей між чоловіками та жінками не означає, що з цього випливають усі відмінності між ними [1, с.10].

Гендерну нерівність можна спостерігати у всіх сферах життєдіяльності, але найчастіше її можна зустріти у сфері зайнятості де можна помітити дисбаланс у доступі до гідної праці та ресурсів.

Підтвердженням гендерної дискримінації в Україні є наступна картина: жіноче населення складає 54% населення країни. Український парламент ще далекий від гендерної збалансованості, але тенденція обнадіює. Якщо в першому скликанні було тільки 2,5% жінок (12 з 475 депутатів), то в нинішньому скликанні – 20,6% (87 з 423 нардепів) [2].

Необхідно зауважити, що недосконалість законодавства і невідповідність його з практикою, з сексистським настроєм у владі, тим, що суспільство стереотипно поділяє професії на суто «чоловічі» та суто «жіночі». Найстійкіші стереотипи вкладають нам у голови ще з дитинства, наприклад маскулінні та фемінні риси, адже з самого малечку нам розповідають, якою повинна бути «справжня жінка» та «справжній чоловік», таким чином наша гендерна самоідентифікація на пряму залежить від суспільства.

Серед західних теоретиків і істориків фемінізму, які досліджували проблеми детермінації різних форм дискримінації жінок в історико-культурному контексті можна виділити С де Бовуар, Дж. Келлі, М. Мід, К. Мілет, Г. Рубін, Б. Фрідан та ін.

Прикладом гендерної нерівності на ринку праці є переповнені оголошення про працевлаштування. В яких незаконно містяться вимоги щодо віку людини, її статі і навіть про зовнішній вигляд найманого працівника. Однак немає підстав для позову у випадку незаконної відмови призначити жінку чи чоловіка на будь-яку керівну посаду, залежно від їх статі немає. Включення таких положень до українського законодавства дасть змогу суттєво знизити рівень дискримінації жінок та чоловіків, у разі призначення на вищі посади, оскільки у працівників-жінок та чоловіків з'явиться правовий механізм здійснення своїх прав на кар'єрне просування [3, с. 82].

На жаль, не професіоналізм виграє, приймаючи рішення щодо кадрової політики, а політична приналежність, і це проявляється насамперед у призначенні посад, які впливають на прийняття рішень, виключно чоловіками. Спроби змінити це досить поширене сприйняття, зокрема за допомогою засобів масової інформації та особливо друкованих ЗМІ, спрямовані переважно на жіночу аудиторію.

Мар'яна Рубчак зазначила, що більшість українок ще не усвідомила, що їхня ідентичність реконструюється в рамках чоловічих моделей влади задля того, аби посилити привілейовану чоловічу систему вартостей. Їхнє широке прийняття підлеглих ролей засвідчує дівість подібної соціалізації [4, с.158].

Сьогодні в Україні економічно задіяні трохи більше 50 % жінок працездатного віку від 16 до 60 років. До того ж за даними Державної служби статистики, за 2018 р. зарплата чоловіків в Україні була майже на 24 % вище, ніж зарплата жінок, причому, ця різниця зроста порівняно з початком 2019 року. Оплата праці для жінок і чоловіків на одних і тих же посадах в Україні дійсно може відрізнятись. Загалом, абсолютно у всіх без винятку сферах зарплата у чоловіків вище [5].

Також наводить дані підготовлені за результатами державного статистичного спостереження «Обстеження підприємств із питань статистики праці», яким охоплені юридичні особи та відокремлені підрозділи юридичних осіб із кількістю найманих працівників 10 і більше осіб.

Отже, жінки у середньому по економіці станом на перший квартал 2021 року отримують близько 82,2 % заробітної платні чоловіків; праця чоловіків цінується вище праці жінок: за одну відпрацьовану годину чоловік отримує на 17,8 % більше, ніж жінка.

Гендерні стереотипи є досить живучими і суттєво впливають на суспільство в цілому та на його окремі сфери. Отже, для подолання досліджуваних проблем варто створити антидискримінаційне законодавство, подібне до європейських держав, що відповідно є пріоритетом для зміни гендерної ситуації в нашій країні.

Таким чином, гендерні проблеми пов'язані з наймом працівників – це проблеми не лише однієї статі, а всього суспільства, тому їх успішне вирішення принесе користь країні в цілому та дозволить збудувати гендерно-освітчене, чутливе, демократичне суспільство.

1. Клецина И.С. Гендерная социализация: Учебное пособие. Издво. РГПУ им. А. И. Герцена, 1998. С.77-80

2. Аналітичний портал «Слово і Діло». Скільки депутатів-жінок у парламентах світу. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/02/12>. (дата звернення 13.05.2021р.)

3. Плахотіна Н.А. Правове забезпечення реалізації гендерної політики в трудових процесуальних відносинах. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. Збірник наукових праць. Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля. 2007. №10. С.80-85.

4. Rubchak, Marian. Evolution of a Feminist Consciousness in Ukraine and Russia. *The European Journal of Women's Studies*. Vol.8 (2), 2001, pp.149-160.

5. Звіти Державної служби статистики України з 2012-2021рр. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/gdn/smzp_zs/smzp_zs_ek/smzp_zs_ek_u.htm (дата звернення 13.05.2021р.)

Юлія Христова

доцент кафедри теорії та історії держави і права
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ГЕНДЕРНЕ КВОТУВАННЯ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Безумовно, відсутність гендерного паритету в політиці є загрозою легітимності демократії та порушенням права на гендерну рівність.

Попри удосконалення чинного виборчого законодавства в частині збільшення відповідних «виборчих квот» на сьогодні в Україні все ще залишається значний гендерний розрив в політиці (110-те місце з-поміж 144 країн).

Принагідно зауважимо, що загалом під час виборів в Україні кількісне представництво жінок серед кандидатів у депутати місцевих рад збільшилося з 35% у 2015 році до більш ніж 44% у 2020 році від загальної кількості [1].